

Geschiedenis of kroniek van plichtsbewust zijn !

Stefaan Brusseel

Voorzitter

Provinciaal Verbond van West-Vlaamse Willemsfondsafdelingen, vzw

De viering van 75 jaar provinciaal verbond in West-Vlaanderen is belangrijk als moment van stilstaan, terugblikken en nadenken over de toekomst. De voorbereiding van een dergelijke viering is zo mogelijk nog belangrijker omdat men, wil men komen tot dit moment even moet gaan neuzen in de papieren van het verleden. Wat gebeurde en wat leidde inzichten, overwegingen en tenslotte tot het besef dat we niet zo slecht bezig zijn maar dat er weliswaar nog serieus werk aan de winkel is.

Het raadplegen van archieven leidt soms tot interessante vaststellingen die voor interpretaties vatbaar kunnen zijn. In een nog redelijk goed samenhangend schriftje, gevonden in het Liberaal Archief, en aldaar met liefde en zorgvuldigheid bewaard, lezen we in een verslag van een vergadering in oktober 1931, gehouden in het "Zwart Huis" te Brugge:

"Dhr Braeckman,secretaris der zelfde afdeeling zette daarna uiteen hoe de omstandigheid dat het Comiteit voor de verstandelijke Volksopleiding in West-Vlaanderen alleen toelagen wil verleenen aan provinciale organismen en niet aan plaatselijke kringen, aanleiding gaf tot het stichten van een Provinciaal Verbond der Westvlaamsche kringen en hoe er weldra werd ingezien dat, behalve het verkrijgen van toelagen, dit verbond met het oog op de uitbreiding van het W.F. en het verstevigen zijner werkzaamheden, den heilzaamsten invloed zou kunnen uitoefenen wanneer er praktisch werk werd geleverd."

In een eerste opwelling zou men het kunnen hebben over: *"Omwille van de smeer likt de kat de kandeleer."* Niets is minder waar. De staats- en provincietoelagen moesten heel duidelijk besteed worden aan het ondersteunen van voordrachten, lessen van Hoger Volksonderricht en het instandhouden van Volksbibliotheken (of Volksboekerijen). Gelet op de bescheiden middelen voorzien voor dit alles, stond het provinciaal verbond voor een serieuze klus. De financiële spoeling was dun en het verbond moest maar zelf rechtvaardige rechter spelen. We zijn nog ver verwijderd van de provinciale regelgevingen van het einde van de negentiger jaren van de vorige eeuw (een ernstige inspanning) en van de decreten van de Vlaamse Gemeenschap van 1975, 1995 en 2003. Alhoewel daaromtrent een stevig boompje kan opgezet worden. Wat meteen inhoudt dat we in dit geheel aan de toekomst zullen denken.

Maar nog even terug naar weleer! De voordrachten en de Volksboekerijen, zij zullen samen met de algemene werking van de afdelingen, tientallen jaren de gespreksonderwerpen uitmaken van de schaarse vergaderingen van het provinciaal verbond. Tussen 1930 en het einde van de jaren zestig zijn er welgeteld twee vergaderingen per jaar. Soms minder. Eenmaal waren het er drie !

Met Robert Vrielynck als provinciaal voorzitter stapt het verbond in een nieuw tijdperk. In maart 1967 stelt hij o.m. - wij citeren uit het verslag - *" De Voorzitter ontveinst het zich niet dat de activiteit over 't algemeen niet beantwoordt aan de verwachtingen, meer nog: verscheidene afdelingen bloeden dood. De oorzaken hiervan zijn velerlei en zeer uiteenlopend. Bepaalde lokale toestanden - ook van politieke aard - werken een stagnatie in de hand. Hierin kan het provinciaal verbond niet tussenkomen, omdat er statutair geen gezag nog macht van het*

verbond uitgaat. Verandering in gunstige zin kan slechts bekomen worden door een bestendig uitzien naar vernieuwing inzake activiteit en publiciteit. Wij dienen zelf naar de leden toe te gaan en hun interesse voor onze actie op te wekken. In dit verband meent de Voorzitter dat de uitgave van een kleine publicatie, die op een gelukkige wijze de jaarlijkse boekengift van de R. v. B. aanvult, gunstig op de ledenwerving kan inwerken." In maart 1968 is deze materie andermaal aan de orde, mede naar aanleiding van het ontwerp van subsidiëring die door de provincie is uitgewerkt. Het Willemsfonds voldoet niet aan de vereiste voorwaarden. *"Intussen is de Voorzitter bereid een project van statuten op te stellen, die beantwoorden aan de eisen van de overheid."* Volgt nog een stevige kritiek op het "Hoofdbestuur" dat verstarring verweten wordt. Maar waren we niet een beetje samen in het zelfde bedje ziek?

De toon is gezet: "wij moeten dynamischer en anders gaan werken." De maatschappij leeft trouwens ook anders. De televisie deed haar intrede, de mobiliteit wordt groter, mei '68 staat voor de deur, inspraak en participatie dienen zich aan, de communautaire vraagstukken komen op het voorplan samen met de economische en de sociale, cultuur evolueert meer naar sociaal-cultureel werk.

In het begin van de zeventiger jaren krijgen we onze eerste "consulent": Jacques Neyts. Hij zal het jaren doen en zal vele opvolgers kennen. In feite doet Jacques het nog steeds. Waarvoor dank! In 1974 wordt het provinciaal verbond het "Provinciaal Verbond van West-Vlaamse Willemsfondsafdelingen, vzw". De communicatie met de kaderleden en de leden verbetert. Na "Het Verbindingsteken" van 1946 komt er - eveneens in 1974 - het provinciaal "Kaderblad - Willemsfonds West-Vlaanderen". Even is er nog "Tijdingen - trimestrieel kaderblad". Van 1977 tot 1983 is er het "Willemsfondsleden - Kontaktblad". In 1984 wordt "Streber" alras vervangen door "Galm". Eerst is het een bescheiden uitgave als kaderblad tot in 1988 Ernest Schepens, voorzitter van het Willemsfonds Brugge, "Galm" omdooit tot een heus ledenblad dat driemaandelijks op bijna 2.000 exemplaren verspreid wordt. Het ledenblad zal stand houden tot eind 2000. Financieel was het niet meer aan te houden. Thans hebben we een katern in "Rechtuit" het ledenblad van het Willemsfonds vzw. "Galm" is nog een tijdje meegegaan als kaderblad maar naarmate de mogelijkheden inzake elektronisch verkeer en dito communicatie toenemen wordt steeds meer op dit kanaal gevaren. Hier en daar hapert er nog wel wat maar niet voor lang.

In 1980 ziet de Gh. Aertsprijs het licht als wedstrijd voor jonge kunstschilders. Een succes! Vijf jaar later wordt het initiatief hernomen en krijgt het de naam "IMAGO". De zesde editie is achter de rug en in 2001 was er ter gelegenheid van de 150ste verjaardag van het Willemsfonds een retrospectieve. Dit alles resulteerde in een veertigtal tentoonstelling in de West-Vlaamse afdelingen. Momenteel loopt de 53ste uitgave van Indoor Art in het NOVOTEL -Centrum in Brugge. Beurtelings krijgen de afdelingen de kans hier "hun" kunstenaars hun werk aan te bieden aan een ruim internationaal publiek.

Een eerste poging tot meerdaagse culturele uitstap (richting Luxemburg) loopt in 1978 op de klippen. In 1979 gaat de verkenning van Normandië wel door. Nadien volgen nog de Eiffel en de Loire. Het initiatief stopt maar in het laatste decennium van de vorige eeuw heeft de "culturele reiskoorts" ons te pakken: Bourgondië, de Champagne, Kent en East-Sussex, andermaal de Loire, Normandië, Bretagne, Boedapest, Barcelona, Lyon Met de exploraties van Bamberg en Praag enerzijds, en degustaties in Saumur en Angers anderzijds zullen we in 2006 de kaap van dertig meerdaagse culturele uitstappen overschreden hebben. De deelnemers komen uit heel wat afdelingen en deze initiatieven zorgen voor nieuwe leden.

En ondertussen in de afdelingen! De powerpointpresentatie heeft u reeds een beeld gegeven van de evolutie terzake. Het aantal afdelingen, de bestuurssamenstellingen, de aard van en het aantal activiteiten dat er aan de leden en het ruimer publiek wordt aangeboden zijn onderhevig aan fluctuaties. Soms zit er wat sleur in. Daar moeten we van af. Momenteel zijn er door de provinciale overheid 31 afdelingen erkend en op deze basis wordt het provinciaal verbond gesubsidieerd. Hoe zit dat binnen het Willemsfonds zelf. Voor wat 1980 betreft was de toestand de volgende: inzake het ledenaantal stond het Willemsfonds West-Vlaanderen op de tweede plaats, vandaag is dat met meer dan 2.000 leden de eerste plaats geworden en toch moeten we absoluut een tandje bij steken; qua ledenaantal in de afdelingen hadden wij er vier van de tien grootste en ook hier scoren we beter; op het vlak van de afdelingsactiviteiten waren vier afdelingen bij de eerste zes geklasseerd. Oostende heeft 42 verschillende activiteiten op jaarbasis waaronder een zomerzoektocht die ruim twee maanden loopt. Is dat voldoende voor een eerste plaats? Maar dit sluit niet uit dat enkele afdelingen het minder goed en zelfs bar slecht doen. In 1980 feliciteerde directeur Jan Kerremans het West-Vlaams Willemsfondsteam. En vandaag?

En morgen? Want de toekomst is reeds begonnen. Decreet en provinciale regelgevingen leggen nieuwe voorwaarden op voor wat erkenning en subsidiëring betreft. Er moet gewerkt worden in functie van beleidsplannen en jaaractieplannen. Samenwerkingsverbanden worden aangeprezen evenals het inspelen op de beleidsprioriteiten van de overheid. Lijkt niet mis, maar we houden ons toch een beetje gedeisd. Willemsfondsters zijn vrije mensen die in volle vrijheid hun verantwoordelijkheid wensen te nemen en dit ook doen. Deze vrijheid en de creativiteit en inzet die ermee verbonden zijn moeten de norm blijven. Dit adagio moet gelden ten aanzien van elke overheid maar ook binnen het Willemsfonds zelf, waarvan we de missie en de principes eerbiedigen. Voor de periode 2006 - 2009 heeft het provinciaal verbond zich met een aantal doelstellingen geëngageerd ten overstaan van de West-Vlaamse provinciale overheid. We vatten ze even samen: diversificatie op het vlak van activiteiten en daardoor diversificatie en verjonging inzake publiek; bevorderen van de culturele uitstraling van West-Vlaanderen, binnen en buiten de provinciegrenzen; aandacht besteden aan verschillende kunsten, aan cultuur en maatschappij via projecten en samenwerkingsverbanden. Openheid, tolerantie, democratie en interculturaliteit schragen het geheel.

Wie deed het allemaal en wie zal het verder doen? In 1851 nam een handvol mensen in volle vrijheid en met een grote verantwoordelijkheidszin en morele kracht het op zich werk te maken van de ontvoogding van de Vlamingen. Ze werkten daartoe een eigen strategie uit en zetten zich in voor het genereren van de nodige middelen met het oog op het verwezenlijken van de doelstellingen. Doelstellingen die ze zelf hadden geformuleerd. In 1930 was dit niet anders. Ook vandaag telt ons cultuurfonds in West-Vlaanderen een paar honderd gedreven vrijwilligers die op jaarbasis instaan voor bijna driehonderd activiteiten. Op welk niveau ook, in welke geleding ook zij zijn het brein, de kracht, de wijsheid en de schoonheid en hier spreken we niet voor het Willemsfonds alleen. De vrijwilligers hebben het sociaal-cultureel werk gestuurd en zij moeten het blijven doen. Zij hebben de vereniging uitgebouwd en gestalte gegeven zoals Patrick Dewael het verwoordde in Gent op 24 februari 2001: *"Het Willemsfonds is de oudste sociaal-culturele vereniging. Vanuit haar liberaalvrijzinnige visie op de wereld stimuleert het Willemsfonds de persoonlijke groei van elk individu en werkt verder mee aan de uitbouw van een democratische, interculturele samenleving op lokaal, provinciaal en regionaal niveau. Het Willemsfonds organiseert activiteiten en ontwikkelt initiatieven om zoveel mogelijk mensen in Vlaanderen actief te betrekken bij cultuur in de ruimste zin van het woord, en deze cultuur ook zo ruim mogelijk uit te dragen."* Deze hommage houdt meteen de opdracht voor de toekomst in.

De verschillende overheden hebben, gelukkig maar, ingezien dat de inzet, de creativiteit, dit continu engagement van vrijwilligers over de generaties heen, moest gewaardeerd en ondersteund worden. Daardoor beschikken we sedert enkele decennia over educatieve medewerkers die tot taak hebben de vrijwilligers bij te staan met raad en daad vooral, voor wat de inhoudelijke invulling van de afdelingswerking betreft. Dat ze in deze opdracht vaak moeten beschikken over een flinke dosis geduld, diplomatie en overtuigingskracht, zelfs al hebben ze wat lekkers in de korf, hebben ze beslist allemaal ondervonden. Laat de waardering en het respect dan ook wederzijds zijn.

De vrijwilligers hebben sedert kort een wettelijk statuut gekregen. Laat het a.u.b. geen administratief keurslijf worden.

Met de Volksboekerijen, de voordrachten en de zangavonden hebben we van de Vlamingen stilaan nadenkende, kritische en mondige mensen gemaakt. We hebben op zijn minst een bijdrage geleverd. Dit werk is nooit af. "Af" in de zin van zowel volmaakt als voltooid. We herbeginnen steeds opnieuw omdat we dit als een plicht ervaren. Het hoort tot onze interpretatie van "humanisme". Hoe zullen deden we het en blijven het doen? Denkend aan "De fantastische Belg" zou ik stellen dat we verder ijveren voor het Willemsfonds en voor allen die in Vlaanderen wonen of verblijven zonder chauvinisme noch arrogantie, elk populistisch nationalisme afwijzend, maar met een gezonde mengeling van bescheidenheid - geen valse bescheidenheid -, assertiviteit, vertrouwen, tolerantie, plichtsbewustzijn, wilskracht, en, waardering en sympathie voor de medemens. Laten we dit recept dan de Vlaamse Willemsfondsratatouille noemen. Dat hij iedereen moge smaken.